

### **8.3. Tworzenie parków kulturowych.**

Ponieważ teren gminy Chrzypsko Wielkie znajduje się w granicach Sierakowskiego Parku Krajobrazowego, w pobliskich: Chalinie funkcjonuje Ośrodek Edukacji Przyrodniczej; w Mniszkach – Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej, w Prusimiu – Skansen „Olandia”, oraz dodatkowo znajdują się tu inne, liczne na tym obszarze, formy ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, nie ma potrzeby tworzenia nowej formy administracyjnej, jaką jest park kulturowy. Przemawia za tym również fakt objęcia ochroną konserwatorską wszystkich zachowanych zespołów dworskich, pałacowych wraz z towarzyszącymi im założeniami folwarcznymi i parkowymi, oraz wybranych obiektów architektury.

Sierakowski Park Krajobrazowy powstał w celu ochrony charakterystycznych form krajobrazu. Parki krajobrazowe, w zakresie realizacji swoich celów, mają również za zadanie promocję komponentu kulturowego obszaru, na którym działają. Przejawem takiej działalności w Sierakowskim Parku Krajobrazowym jest program zajęć przygotowany przez Ośrodek Edukacji Przyrodniczej w Chalinie oraz Centrum Edukacji Regionalnej i Przyrodniczej w Mniszkach, gdzie młodzież i dzieci zapoznają się m.in. ze specyfiką ginących zawodów. Powoływanie do życia nowego parku kulturowego w tym przypadku na chwilę obecną nie jest wymagane.

### **8.4. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.**

Gmina Chrzypsko Wielkie jest gminą turystyczną, gdzie duża liczba jezior i lasów oraz piękno charakterystycznego krajobrazu sprzyja rozwojowi ruchu turystycznego i zapewnia odpowiednią bazę dla wypoczynku. Jednak sama przyroda w dzisiejszych czasach nie stanowi już wystarczającego magnesów dla spragnionych atrakcji turystów. Dodatkowym atutem podnoszącym wartość oferty wypoczynkowej gminy może być umiejętne i ciekawe wykorzystanie

historii i dziedzictwa kulturowego regionu. W związku z tym należy przygotować spójną ofertę turystyczną, łączącą elementy przyrodnicze, etnograficzne i historyczne. Szczególnie ważnym i nośnym hasłem w tym przypadku może być wątek związany z dawnym ziemiaństwem, dworami i pałacami z terenu ziemi chrzypskiej. Duże zagęszczenie dawnych majątków na tym obszarze sprzyja wykorzystaniu ich w działaniach edukacyjno - promocyjnych.

Część obiektów wpisanych do rejestru zabytków jest już wykorzystywana w celach turystycznych i edukacyjnych. Działania takie odbywają się m.in. w Śródce, gdzie w zabudowaniach XIX-wiecznego zespołu pałacowego funkcjonuje hotel z restauracją. Podobne działania realizowane są w Łęczach czy Białokoszu.

Wśród innych działań mających na celu wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego są prace związane ze szlakami turystycznymi. Obszar gminy Chrzypsko Wielkie posiada oznakowaną sieć szlaków pieszych i rowerowych, przeznaczonych dla ruchu turystycznego. Trasy te zostały wyznaczone tak, aby na ich przebiegu znalazły się obiekty o dużej wartości historycznej. Krajobraz kulturowy gminy oraz jej niezwykle cenne i ciekawe walory przyrodniczo-krajobrazowe pozwalają na tworzenie nowych, tematycznych szlaków turystycznych pieszych, rowerowych i konnych o charakterze lokalnym i krajowym. Wykorzystując bogaty zasób zespołów pałacowo-dworskich, istnieje możliwość stworzenia np. trasy rowerowej „Szlakiem dworów i pałaców ziemi chrzypskiej”, która mogłaby przebiegać w sposób następujący: Łęczce – Białcz – Ryżyn – Chrzypsko Wielkie – Chrzypsko Wielkie i Gnuszyn. Przebieg takiej trasy obejmowałby m.in.: zespoły pałacowo-dworskie, folwarki, kościół parafialny, wiadukt kolejowy, cmentarze i inne atrakcje. Drugim rozwiązaniem może być trasa rowerowa „Szlakiem zabytków sakralnych ziemi chrzypskiej. Przebiegać ona może przez następujące punkty: kościół parafialny w Chrzypsku, przydrożne krzyże i kapliczki czy cmentarze

ewangelickie w Białczu i Białokoszu.

W ramach działań edukacyjnych i promocyjnych organizować można festyny historyczne oraz pokazy dawnego rzemiosła. Szczególnie ciekawe są imprezy organizowane na terenie zespołów pałacowo-dworskich oraz na folwarkach – stwarzają możliwość m.in. zaprezentowania dawnych zawodów takich jak kołodziej, kowal czy rymarz, prezentację działania starych maszyn rolniczych. Imprezy tego typu i pokazy mogą odbywać się na terenie założenia folwarcznego w Łęczcach i organizowane byłoby we współpracy z prywatnym właścicielem.

Zastanowić się można również nad wykorzystaniem zasobów archeologicznych Gminy. Mamy tutaj do dyspozycji dwa grodziska oraz cmentarzyska kurhanowe. Interesujące jest również osadnictwo na wyspach położonych na Jeziorze Chrzypskim. Związane jest ono być może z jakimiś funkcjami kultowymi. Fakty te wykorzystać można w działaniach promocyjnych m.in. w związku z tym, iż Chrzypsko posiada jedną z najstarszych lokacji parafialnych na terenie Powiatu Międzychodzkiego i związana jest ona z kultem św. Wojciecha.

Bogactwo dziedzictwa kulturowego ziemi chrzypskiej stwarza możliwość organizacji różnorodnych działań w zakresie promocji i edukacji związanych z ochroną zabytków i popularyzacją wiedzy o regionie.

#### **8.5. Określenie sposobu realizacji celów gminnego programu opieki nad zabytkami.**

Realizacja Programu opieki nad zabytkami dla gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024 powierzona zostanie właściwemu pracownikowi UG, który w swych obowiązkach będzie miał za zadanie m.in. realizację celów w nim postawionych. Osoba ta nawiąże współpracę z podległymi osobami i jednostkami organizacyjnymi gminy – m.in. z osobą ds. promocji gminy,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024

Gminnym Ośrodkiem Kultury w Chrzypsku oraz z innymi podmiotami w celu sprawnego wdrażania i przeprowadzania programu.

Program realizowany będzie w szerokim zakresie poprzez współpracę z różnymi instytucjami, stowarzyszeniami oraz osobami prywatnymi. W miarę możliwości rozwiązywane będą bieżące problemy z zakresu ochrony dóbr kultury. Prowadzone będą działania w zakresie informacji i doradztwa m.in. informowanie o możliwościach pozyskania funduszy na prace remontowe i renowacyjne obiektów zabytkowych. W celu prawidłowej realizacji programu osoba za niego odpowiedzialna prowadzić będzie ścisłą współpracę z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu.

## **9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.**

Samorząd gminy Chrzypsko Wielkie jest podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami. Aby osiągnąć zamierzone w nim cele, jego realizacja powinna odbywać się m.in. poprzez działania władz gminnych zmierzające do jak najefektywniejszego ich wykonania. Samorząd musi również oddziaływać na różne, związane z zabytkami, podmioty w celu wypracowania zachowań służących realizacji tego programu. Głównym odbiorcą programu jest przede wszystkim społeczność gminy, która bezpośrednio odczuje efekty jego wdrażania. Dostępne instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wynika z obowiązujących przepisów prawnych, opartych na nich działaniach umocowanych w realiach finansów publicznych oraz instrumentów prawno-ekonomicznych. W realizacji Programu opieki nad zabytkami dla gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024 wykorzystane zostanie instrumentarium w zakresie:

- instrumenty prawne, m.in.:

## Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024

- przepisy ustawowe oraz dokumenty wydawane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
  - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
  - programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- instrumenty koordynacji, m.in.:
    - strategia rozwoju gminy,
    - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
    - plany rozwoju lokalnego,
    - programy ochrony środowiska przyrodniczego,
    - programy prac konserwatorskich,
    - plan ochrony Sierakowskiego Parku Krajobrazowego,
    - studia, analizy, koncepcje,
    - plany rewitalizacji,
    - umowy i porozumienia,
    - kontrakty,
    - prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych,
    - współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi,
  - instrumenty finansowe, m.in.:
    - dotacje,
    - subwencje,
    - dofinansowania,

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024

- nagrody,
  - zachęty finansowe,
  - zbiórki społeczne,
  - programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
  - programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej,
- instrumenty społeczne, m.in.:
    - edukacja kulturowa,
    - informacja,
    - sprawna komunikacja,
    - współpraca,
    - współdziałanie z organizacjami społecznymi i pozarządowymi,
  - instrumenty kontrolne, m.in.:
    - ciągła aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej (w tym komunikacji), stanu zagospodarowania przestrzennego miasta, stanów technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia,
    - monitoring stanu środowiska kulturowego.

## **10. MONITORING DZIAŁANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.**

Zgodnie z art. 87, ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r., poz. 282 z późn. zmian.) za monitorowanie realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami odpowiada Rada Gminy Chrzypsko Wielkie, której Wójt co dwa lata sporządza sprawozdanie z wykonania programu. Po zatwierdzeniu uchwałą Rady Gminy „Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024”, powołany zostanie zespół, który zajmie się monitoringiem realizacji programu. Wskazanie „instytucji” zarządzającej Programem Opieki zapewni sprawne działanie oraz kontynuację prac nad ochroną zabytków w gminie. Stała obserwacja oraz analiza stopnia zaawansowania realizacji celów Programu będzie obejmowała: bieżący monitoring uwzględniający stan zachowania zabytków, stosunki własnościowe, ocenę prac związanych z rewitalizacją obiektów zabytkowych, ocenę realizacji programu edukacji, promocji, rozwoju turystyki, współpracy z instytucjami kultury, ocenę kontaktu z właścicielami obiektów zabytkowych. Program opieki nad zabytkami musi być również aktualizowany po 4 latach od przyjęcia go przez radę.

## **11. ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.**

System finansowania ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest dość skomplikowany. Najogólniej źródła finansowania tej sfery można podzielić na:

- źródła publiczne
  - budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, środki Unii Europejskiej, inne źródła zagraniczne, m.in.:

➤ Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego /[www.mkidn.gov.pl/](http://www.mkidn.gov.pl/) m.in. w ramach Departamentu Ochrony Zabytków oraz Dziedzictwa Kulturowego realizowało następujące priorytety na 2020 r.:

- Kolekcje muzealne
- Wspieranie działań muzealnych
- Kultura ludowa i tradycyjna
- Ochrona zabytków
- Ochrona zabytków archeologicznych
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
- Badanie polskich strat wojennych
- Wspieranie opieki nad miejscami pamięci i trwałymi upamiętnieniami w kraju
- Kultura w sieci

➤ Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków /[wosoz.bip-i.pl/public/](http://wosoz.bip-i.pl/public/)

– dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków.

➤ Samorząd Województwa Wielkopolskiego /[www.bip.umww.pl/](http://www.bip.umww.pl/)

– budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.



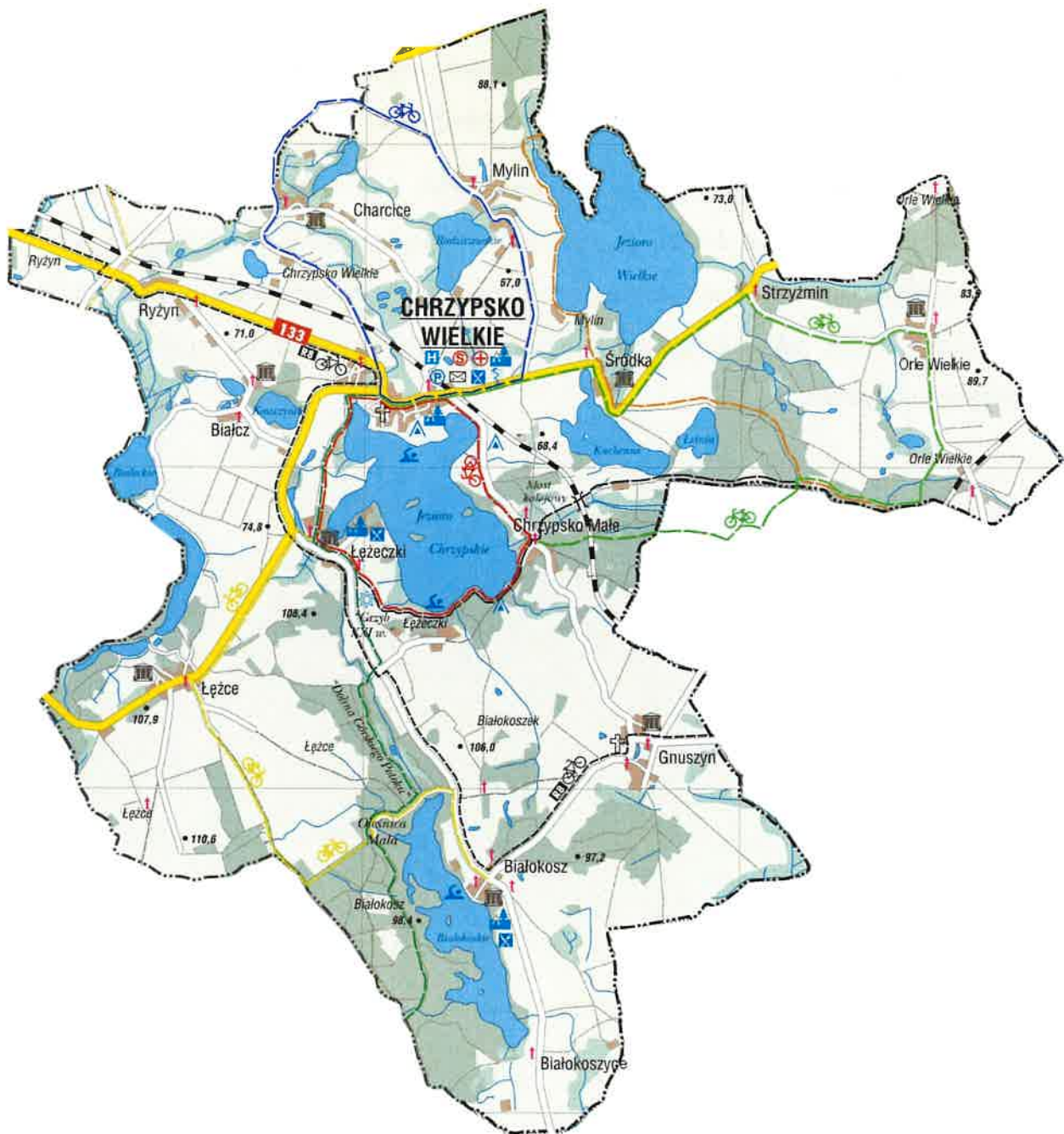
## Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024

Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom.

- źródła prywatne - środki osób fizycznych, organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji, kościelnych osób prawnych itp.

Finansowanie gminnego programu opieki nad zabytkami (zarówno własnymi jak i w formie dotacji do zabytków nie będących własnością Gminy) będzie realizowane z wykorzystaniem środków z wielu źródeł. Będą to zarówno środki budżetowe jak i fundusze strukturalne, w zależności od możliwości finansowych gminy.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024



Mapa. Gmina Chrzypsko Wielkie z rozmieszczeniem najcenniejszych jej zabytków.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chrzypsko Wielkie na lata 2021-2024

  
Przewodniczący Rady Gminy  
**Mariusz Kamyszek**

